

Erfaringsopsamling fra projektet 1. år (bilag 2)

Indledning

Følgende dokument er en erfaringsopsamling på, hvordan studiegrupperes samarbejdspraksis understøttes institutionelt på læreruddannelserne UCN, UCL, VIA, KP og Absalon.

Erfaringsopsamlingen er udarbejdet i efteråret 2018 og foråret 2019 af en national tværgående gruppe på sektorniveau (nedsat af LLN) med repræsentanter fra ovenstående professionshøjskoler (bilag, deltageroversigt).

Erfaringsopsamlingen er en afdækning af lokale indsatser og erfaringer med studiegrupperes samarbejdspraksis, og sigtet har været at få indsigt i, dels hvordan studiegrupper bliver støttet i at få deres arbejdsfællesskaber til at fungere, og dels hvordan studiegrupper støttes i at arbejde professionelt. For yderligere formålsbeskrivelse henvises til kommissorium for arbejdsgruppen ([link](#)). Hensigten har ligeledes været at få indsigt i rammesætningen af studiegruppearbejdet på de lokale læreruddannelsessteder, men også at komme tæt på aktørerne i og omkring studiegrupperne. Derfor er der foretaget interviews på fire niveauer: lokal uddannelsesleder-, underviser-, studievejleder- og studerende-niveau.

I afdækning af indsatser ved læreruddannelserne er der indsamlet kvalitative data fra både større og mindre læreruddannelsessteder. Der er foretaget interviews med 4 uddannelsesledere, 1 pædagogisk leder og 1 uddannelseschef, 3 undervisere, 4 studievejledere fra forskellige UC'er – samt 2 gruppeinterviews med i alt 6 studerende og 1 interview med én studerende.

Alle interviews er gennemført med udgangspunkt i interviewguide (bilag, interviewguides). Der er dernæst foretaget transskription og meningskondensering (bilag: Tematiseringer) af materialet med henblik på at udlede centrale problemstillinger, pointer og perspektiver.

Det overordnede opdrag er at udvikle nationale anbefalinger til LLN, og dette dokument danner grundlag for notatet: "Anbefalinger til indsatser med henblik på professionalisering af studiegrupper i læreruddannelsen" ([link](#)). Erfaringsopsamlingen har i særlig grad synliggjort et behov for ledelsesmæssige, organisatoriske, strukturelle og kulturelle tiltag iværksat fra et lokalt uddannelseschef- og ledelsesniveau.

Der findes forskellige erfaringer og synspunkter i det ret omfattende materiale. Nedenstående er tænkt som afsæt for refleksion, dialog og samarbejde med henblik på at styrke en professionalisering af studiegruppearbejdet i læreruddannelsen og de studerendes udvikling af professionskompetencer gennem øget studieintensitet både kvalitativt og kvantitativt (ambitiøs studiekultur).

Problemstillinger og pointer

Ledelsesniveau

1. Retning og rammesætning for studiegruppearbejdet

- Ledelsen giver udtryk for, at institutionernes arbejde med studiegrupper praktiseres meget forskelligt (praksis bliver flere steder hhv. person-, underviser- og teamafhængig), men også at det bliver centralt at udvikle en eksplicit fælles vision for arbejdet med studiegrupper, da det er en væsentlig del af studiekulturen i læreruddannelsen. Der eksisterer en 'common sense' omkring *at*, der arbejdes i studiegrupper, men der arbejdes ikke systematisk med begrundelsen for *hvorfor*, der skal arbejdes i grupper, herunder at professionalisering af studiegrupper har et *dobbelt perspektiv*: dels etablering af stærke læringsfællesskaber, trivsel og studieglæde (fx gennem tilhørsforhold), dels at uddanne de studerende til at indgå i professionelt teamsamarbejde i skolen.
- Ledelsen udtrykker, at det er en ledelsesopgave hhv. at *sætte retning og rammer* (fx fælles mål ift hvad de studerende skal tilegne sig af samarbejdskompetencer og tilbyde fysiske muligheder for studiegruppearbejdet) samt *give redskaber* (fx metoder til udvikling af studiegruppearbejdet).
Forventningsafstemning med de studerende og underviserne er helt afgørende i forhold til studiegruppearbejdets formål, indhold, samarbejds måder, mv.
Retning og rammesætning skabes i samarbejde med underviserne for dels at kvalificere ledelsens udspil og dels for at skabe ejerskab og forankring i uddannelsen. Involvering af undervisere og studerende kan fx. foregå på pædagogiske dage, møder, på workshops, mv.

Det er tankevækkende, at der generelt ikke foreligger eksplicite begrundelser for, at en stor del af studiet til lærer foregår i studiegrupper. Erfaringsopsamlingen peger på behov for og ønske om, at de lokale uddannelseschefer og -ledere påtager sig ledelsesopgaven med at skabe retning og rammesætning for studiegruppearbejdet, og at dette foregår i samarbejde med underviserne og med involvering af de studerende.

2. Organisatorisk støtte til studiegrupper

- Ledelsen giver udtryk for, at der er værdi i en rammesat og organisatorisk støtte til studiegrupper.
Det skal specificeres, hvem der har ansvar for facilitering af grupperne og *opgaven* skal beskrives tydeligt (fx oplæg for studerende, arbejde med gruppeprocesser (fx. gruppens interne forventningsafstemning), samarbejde, konflikthåndtering, professionel kommunikation)

- Der skal allokeres ressourcer til støtte til studiegruppearbejde - dels til 1. årgang, men også de følgende årgange
- Ledelsen påpeger, at der er relevante og brugbare erfaringer med forskellige organisatoriske støttefunktioner: studiegruppetjeneste, studiegruppevejledere, studieassistenter, studiemiljøkoordinatorer, mentorer, superbrugere, studiegruppekonsulenter, coaches og teamkoordinatorer, teams og undervisere.
- Ledelsen giver ligeledes udtryk for, at der er relevante og brugbare erfaringer med obligatoriske studiegruppesamtaler på alle årgange, og ligeledes med at danne studiegrupper administrativt for et semester ad gangen
- Ledelsen påpeger, at der er værdi i at have fælles styredokumenter som fx minimumskriterier, kontrakter og lign. fx placeret i studieordningen eller andre centrale grundlagsdokumenter og vejledninger.
- Ledelsen giver udtryk for, at der er brug for kompetenceudvikling af underviserne, som har meget forskellige forudsætninger og forståelser af, hvad deres opgave er i forhold til at bidrage til organisatorisk støtte til professionalisering af studiegruppearbejdet. For nogle undervisere, bl.a. undervisere i LG, er det en del af deres faglighed. Andre undervisere har ikke fagligheden eller interessen for at rammesætte, intervenere og støtte studiegruppeprocesserne. Det foreslås bl.a., at kompetenceudvikling skal rumme dels den særlige faglighed, der knytter sig til at arbejde professionelt i grupper samt øve og refleksionsrum, og at kompetenceudviklingen skal tilrettelægges differentieret med respekt for undervisernes forskellige forudsætninger, behov og kompetencer.

Det bliver centralt, at alle opgaver omkring studiegruppers samarbejdspraksis beskrives tydeligt i fælles styre-/grundlagsdokumenter, at der afsættes ressourcer til arbejdet og at der igangsættes differentieret kompetenceudvikling af underviserne.

Underviserniveau

1. Fælles principper for studiegruppedannelse på alle årgange

- Underviserne oplever, at de står alene med opgaven, da ledelsen næsten er fraværende. Der er ingen fælles praksis for studiegruppedannelse på de enkelte læreruddannelser, men der er vilkårlige studiegruppedannelser afhængig af fag, moduler, årgange og undervisere.
- Gruppearbejde er en meget anvendt arbejdsform, som ikke nødvendigvis foregår i studiegrupper. Gruppearbejdet foregår i produktorienterede grupper, eller ad-hoc-grupper dannet af de fremmødte studerende. For nogle undervisere er det ok at arbejde alene. I specialiseringsmodulerne dannes interessegrupper, og underviserne oplever gruppearbejdsformen som motiverende for de studerende og deres trivsel

- Underviserne har primært fokus på det faglige indhold og ikke gruppens samarbejdspraksis. Dog er der eksempel på studiegruppedannelse med fastlagte kriterier og med studerendes inddragelse i et undervisningsfag.

Det bliver centralt at styrke fælles principper for studiegruppedannelse, hvor der er jævnlige studiegruppeskift fx hvert semester med inddragelse af de studerende.

2. Den organisatoriske rammesætning af studiegruppers samarbejdspraksis

- Der er mangel på understøttende teamstruktur og kultur, hvor underviserne sparrer med hinanden om udfordringer med studiegrupper og holdkultur.
- Der er i høj grad mangel på grundlagsdokumenter, der kan understøtte både underviser og studerende i arbejdet med og i studiegrupper. Der, hvor der findes grundlagsdokumenter, er implementering i pædagogisk praksis sparsom. Én enkelt underviser anvender et lokalt notat om minimumskriterier for studiegruppens arbejde og vurderer, at det er faciliterende for studiegruppesamtaler med de studerende.
- Studiegruppearbejdet bliver flere steder ikke dagsordensat ved ledelsesinitierede møder (fx personalemøder).
- Underviser efterlyser evaluering af studiegruppens samarbejdspraksis, der kan genere viden om fx de studerendes trivsel og studieintensitet.
- Undervisere efterlyser tid til at facilitere studiegruppearbejdet i undervisningen (fx rammesætning af forventningsafstemning og løbende opfølgning herpå i grupperne).
- Underviserne efterlyser tydelig praksis, samt tid til at inddrage ressourcepersoner (fx studievejledning, studiegruppetjeneste)

Det bliver centralt, at der afsættes ressourcer til undervisernes arbejde omkring studiegruppens samarbejdspraksis.

3. Kompetenceudvikling af undervisere samt fælles forståelse og tilgang hos undervisere

- Nogle undervisere oplever en særlig forpligtigelse til at hjælpe studerende, for det handler om det gode studieliv. De er usikre på, hvad de skal gøre, og de vil gerne være bedre til at øjne samarbejdsprocesser og - udfordringer i de studerendes studiegrupper.
- Underviserne oplever dilemmaer med de velfungerende studiegrupper og de ikke velfungerende studiegrupper, og de er usikre på, i hvor høj grad de skal prioritere studiegrupper som værende en bærende organisering i en inkluderende praksis. Nogle undervisere er bevidste om studiegruppens ekskluderende udfordringer.
- Underviserne efterspørger en fælles forståelse og tilgang relateret til at - samt hvorfor - der skal arbejdes både med og i studiegrupper. Underviserne efterlyser, at ledelsen ekspliciterer studiegrupper som værende en del af (enten alle/ eller en/flere ansvarshavende) underviserens arbejdsopgaver.

Det bliver centralt at styrke en fælles forståelse og tilgang for studiegruppearbejdet hos alle undervisere og derfor er der et behov for kompetenceudvikling i forbindelse med studiegruppearbejde.

Studievejlederniveau

1. Understøttelse af samarbejdspraksis frem for konflikthåndtering

- Studievejlederne oplever, at studievejlederaktiviteter i forbindelse med studiegruppearbejdet er begrænset. Arbejdet drejer sig primært om samtaler med enkeltvis studerende, som har konflikter i en studiegruppe. Studiegrupper med konflikter kan også søge studievejledning.
- Studievejlederne undres over, at facilitering af studiegruppernes samarbejdspraksis ikke prioriteres på uddannelserne, da det kan forebygge konflikter i studiegrupperne.
- Studievejlederne har blik for de studiestrategier og samarbejdskompetencer, de studerende udvikler i studiegruppearbejdet. Understøttelse af studiegrupperne kalder ifølge studievejlederne på et systematisk arbejde gennem hele lærerstudiet.

Det bliver centralt, at både ledelsen, underviserne og de studerende øjner, at en god samarbejdspraksis kan være konfliktforebyggende.

2. Rammesætning af studievejledere som centrale aktører

- Om studievejlederne bidrager ved studiegruppeaktiviteter, afhænger af studievejledningens organisering. En studievejleder nævner, at de gerne vil lege med, men det forudsætter naturligvis, at de inviteres.
- De centrale studievejledere har oftest ikke et samarbejde med de enkelte uddannelser og deres undervisere, mens der er eksempel på decentral studievejleder, som præsenteres for 1. årsstuderende og indgår i studiegruppeworkshop med undervisere i undervisningsfag.
- Studievejlederne efterlyser rammer og retning for studiegruppearbejdet, hvor studievejlederne er centrale aktører. Indsatserne omkring studiegruppearbejdet forekommer vilkårligt og tilfældigt, og flere steder er der særlige indsatser omkring studiegruppearbejdet, fx studiemiljøkoordinatorer, studietrivselskoordinator og studiegruppevejledere, som oftest stille fader ud.

Det bliver centralt, at studievejlederne indgår som centrale aktører i rammesætning af studiegruppearbejdet.

Studerende-niveau

1. Rammesætning af studiegruppedannelse

- Studerende oplever at det skaber utryghed, når de overlades til selv at skulle finde plads i en gruppe. Studerende oplever det derimod som tryghedsskabende, når underviser har dannet studiegrupperne, fx. ved lodtrækning, hvormed de studerende ikke skal ud og positionere sig socialt
- Studerende oplever, at en velfungerende studiegruppe kan have betydning for motivationen og deltagelse, samt tilgang til studiegruppen som et læringsfællesskab, dog oplever andre studerende kun i mindre grad studiegruppen som et brugbart læringsfællesskab
- Studerende efterlyser, at undervisere er mere eksplicite om, hvordan studiegruppen forventes at samarbejde
- Studerende giver udtryk for primært at vælge hinanden til på baggrund af deres personlige sociale relationer og ikke med blik for, om de udgør et godt fagligt match
- Nogle studerende giver udtryk for at se værdi i at indgå i grupper med høj grad af diversitet, da det giver dem mulighed for at møde andre stemmer og perspektiver

Det bliver centralt, at ledelsen og underviserne lokalt tager ansvar for rammesætning af studiegruppedannelsen for at mindske marginalisering og frafald. Det er vigtigt at gruppedannelsesprocesserne tilgodeser studerendes faglige samspilsmuligheder samt professionel relationsdannelse i et mangfoldighedsperspektiv.

2. Løbende professionalisering af studerendes samarbejdspraksis

- Studerende ser værdi i at have lært at forventningsafstemme med hinanden, at bruge mødedagsorden og arbejde med facilitering, men dette skal trænes og italesættes, så det bliver en vane
- Studerende efterlyser i særlig grad underviserne til at støtte deres professionalisering af samarbejdet, men også til at støtte gruppen ved samarbejdsvanskeligheder
- Studerende oplever det vanskeligt at opsøge hjælp til gruppens samarbejdsudfordringer
- Studerende henvender sig sjældent til underviserne for at få hjælp til problemer, der handler om studiegruppens arbejdsvaner. De henvender sig først, når der er så store problemer, at nogen i studiegruppen ønsker gruppen opløst
- Studerende italesætter, at det er et problem med inaktive medstuderende, og at de har brug for støtte til at håndtere samarbejdsvanskeligheder

Det bliver centralt med løbende støtte til professionalisering af de studerendes samarbejdspraksis, herunder træning og implementering af samarbejdsformer samt let tilgængelig og tidlig støtte, fra bl.a. underviser, til grupper, der oplever

samarbejdsvanskeligheder.

Opsummerende kommentarer

Erfaringsopsamlingen antyder, at der skal gøres en indsats for at få fagligheden om studiegruppearbejdet iværksat og kvalificeret. Endvidere antydes væsentlige dilemmaer og paradokser, som herunder skitseres, men ikke er foldet helt ud.

- Samlet organisationsudvikling (samarbejde, professionelle arbejdsfællesskaber, mv) kontra individualisering (autonomi, metodefrihed, privatpraktiserende kultur)
- Professionalisering af studiegrupper som en integreret del af undervisningen >< som supplement til undervisningen
- Teamstruktur på 1. årgang >< de øvrige årgange som støtte til professionalisering af studiegrupper
- Fælles og forskellige behov på hhv ordinær og netbaseret uddannelse ift professionalisering af studiegrupper.
- Det er paradoksalt at studerende efterlyser hjælp fra undervisere, og at undervisere ønsker at give denne hjælp, men at dette samarbejde ikke sker.

Juridisk overvejelse

I udarbejdelsen af erfaringsopsamling er der drøftet hvilke juridiske forpligtelser UCerne har i fht at støtte studerende i deres studiegruppearbejde. I den sammenhæng har gruppen adspurgt jurister ved to lokale UC. Det ene sted påpeges, at uddannelsen er forpligtet til at muliggøre at de studerende kan arbejde i studiegrupper. Det er på baggrund af, at i nogle lokale studieordninger fremgår det, at de studerende 'skal' være i en studiegruppe for at opfylde deltagelsespligten i et modul.

Det andet sted påpeges, at der ikke noget sted i bekendtgørelserne står at man kan/ikke kan tvinge gruppearbejdet igennem, men der står at reglerne skal være beskrevet i studieordningen. Man har derfor mulighed for lokalt at bestemme og beslutte om studerende skal arbejde /aflevere i grupper; men jfv. Bekendtgørelsen skal der altid være mulighed for at søge disposition.

Bilag

Bilag 1: National arbejdsgruppe

Absalon	Uddannelsesleder Morten Birk Hansen (med reference til LLN)	mobh@pha.dk
Absalon	Lektor Lisbet Rask	lisr@pha.dk
KP	Lektor Regitze Wind	REW1@kp.dk
UCN	Lektor og studiekoordinator Bo Birk Nielsen	bbn@ucn.dk
UCL	Lektor Kirsten Poulsen	kipo@ucl.dk
VIA	Lektor og studievejleder Dorthe Mølgaard	dmol@via.dk
UCL	Lektor Anne Katrine Rask	akra1@ucl.dk
VIA	Chefkonsulent Hanna Mølgaard	hmo@via.dk

Bilag 2: Interviewoversigt

Niveau	Antal interviews
Undervisere	3
Uddannelsesledere/ pædagogisk leder/uddannelseschef	6
Studerende:	
Interview med 1 studerende	1
Fokusgruppeinterviews med hhv. 4 og 2 studerende	2
Studievejledere	4

Bilag 3: interviewguides

Interviewguide (undervisere)

- *Arbejder de studerende i studiegrupper i forbindelse med din undervisning (i og uden for undervisningen)? Hvor meget, i hvilke sammenhænge og hvordan organiseres grupperne?*

- *Hvilke udfordringer og muligheder oplever du kendetegner de studerendes samarbejde i forbindelse med netop dit fags rammer og mål?*
- *Hvordan oplever du at de studerendes samarbejde i studiegrupper kan være hhv. en fordel og ulempe ift. de studerendes læring?*
- *Gør du noget specifikt for at støtte studiegrupperes arbejdsfællesskaber i dit eget fag og i din undervisning? Hvilke studieprocesser sætter du i gang i undervisningen – og hvordan oplever du at dette rammesætter studiegruppens samarbejdspraksis uden for undervisningen?*
- *Hvordan oplever du at studiegrupper bliver støttet strukturelt (af institutionen) i at få deres samarbejdspraksis til at fungere/arbejde sammen på en professionel måde? (Finder du støtte hos mono- og tværfaglige teams, og/eller via fra ledelsen?)*

Interviewguide (ledelse)

- *Hvilke initiativer kender ledelsen til er etableret på hhv. ledelsesniveau (formel rammesætning i fx studieordning, strukturmodeller mv.), underviserniveau (undervisning og vejledning relateret til studiegruppernes samarbejdspraksis) og evt. studerendes niveau? "Hvad gør vi allerede?"*
- *Hvilke ambitioner/initiativer har ledelsen for det fremadrettede arbejde med studiegrupper? "Hvad vil vi fremadrettet?"*

Interviewguide (studievejledere)

Overordnet spørgsmål:

Hvordan bliver studiegrupper støttet i at få studiegrupperes arbejdsfællesskaber til at fungere?

Hvordan bliver studiegrupperne støttet i at arbejde professionelt?

Uddybende spørgsmål:

1. *Hvilke aktiviteter har studievejledningen ved læreruddannelsen i NR. Nisum/Holstebro i forhold til at understøtte studiegrupperes arbejdsfællesskaber?*

Hvor meget og i hvilke sammenhænge?

Hvilke udfordringer og muligheder, oplever du, kendetegner de studerendes samarbejdspraksis?

2. *Hvilke aktiviteter har studievejledningen ved læreruddannelsen i NR. Nisum/Holstebro i forhold til at støtte studiegruppernes professionelle arbejde? fx omkring det faglige indhold*

Hvor meget og i hvilke sammenhænge? Hvilke udfordringer og muligheder, oplever du, kendetegner de studerendes professionelle arbejde?

3. *Hvordan oplever du, at de studerendes samarbejde i studiegrupperne kan være en fordel henholdsvis ulempe i forhold til deres læring?*

4. *Hvilke studieprocesser sætter du i gang i studievejledningen?*

Hvilke studievejledertematikker kommer i spil?

5. *Hvordan oplever du, at studiegrupper bliver støttet (af institutionen) i at få deres samarbejdspraksis til at fungere/arbejde sammen på en professionel måde?*

Indgår studievejlederen i et samarbejde omkring studiegrupper? I givet fald hvilke og hvordan?

6. *Hvilke anbefalinger har du til, hvordan studiegruppearbejdet kan professionaliseres i læreruddannelsen*

7. *Har du andre kommentarer?*

Interviewguide til studerende om studiegrupper

De studerende spørges til de overordnede temaer, som udspringer af meningskondenseringen af lederinterviewene.

Formålet med at interviewe studerende er at indsamle

- studerendes erfaringer med studiegruppearbejde
- studerendes anbefalinger til, hvordan studiegruppearbejdet kan professionaliseres

Form/ kriterier:

Der gennemføres kvalitative interviews med studerende på 1. årgang og 3. årgang på hhv. et større læreruddannelsessted (Odense) og et mindre læreruddannelsessted (Jelling)

Interviewguide

Dannelse af studiegrupper, herunder organisering, indhold, støtte, opløsning, mv

Hvordan dannes og understøttes studiegrupper på 1. årgang? De øvrige årgange?

Suppl. spørgsmål:

Hvilke koordinatore, undervisere eller studerende har i forbindelse med studieintro og 1. årgang? Øvrige årgange? medvirket til at danne og understøtte studiegrupper? Det gælder både det faglige indhold, studiegruppens samarbejde og trivsel.

Læreruddannelsens forventningsafstemning om studiegruppearbejdet med de studerende

Hvordan er I blevet introduceret til studiegruppearbejdet, herunder uddannelsens/ undervisernes forventninger til jer ift studiegruppearbejde? På 1. årgang? Øvrige årgange?

Er der fra ledelse, koordinatore og undervisere blevet talt om, hvorfor studiegruppearbejdet er vigtigt i forhold til studiet og det at blive uddannet til lærer?

Undervisernes kompetencer til at understøtte studiegrupperne

Hvordan oplever I undervisernes forudsætninger og forståelse for at rammesætte, gribe ind i og støtte studiegruppeprocesserne? Det kan fx dreje sig om undervisernes input til mødeledelse, professionel kommunikation, konflikthåndtering, mv.

Er der andre på uddannelsen, I kan gå til, hvis studiegruppearbejdet ikke fungerer? Fx ift konflikthåndtering eller andet?

Hvilke anbefalinger har I til, hvordan studiegruppearbejdet kan professionaliseret i læreruddannelsen?

(dels med henblik på at jeres læringsudbytte styrkes og dels med henblik på at forberede jer til at indgå i professionelt i ledelsesteam i skolen)

Hvem skal gøre hvad? hvordan?

Har I andre kommentarer ift studiegruppearbejdet generelt?

Bilag 4: Tematisering af interviews

Lederinterview

Analyse af i alt 6 lederinterviews (1 uddannelseschef og 1 uddannelsesledere fra KP, 4 uddannelsesledere fra VIA læreruddannelsen i Silkeborg, UCL Odense og Jelling, PHA Roskilde og 1 pædagogisk leder fra VIA Læreruddannelsen i Aarhus) – efterår 2018

Der er 4 temaer

1) Der er forskellig praksis med dannelse af studiegrupper, herunder organisering, støtte, opløsning, mv

Der er forskellig praksis fra UC til UC, fra årgang til årgang, fra team til team, fra underviser til underviser

Det er meget person-, underviser- og team-afhængigt mange steder

Nogle steder har man koordinatører på især 1. årgang og/ eller intro-moduler og intro-team

På et UC har man etableret og erfaringer med studiegruppeservice, et andet UC har erfaringer med studiemiljøkoordinatører og andre steder har man igangsat workshops, etableret ordning med holdansvarlige og/ eller studieintroducerende forløb på 1. årgang.

"Det gøres meget forskelligt"

"Det er noget, alle gør, det er common sense på læreruddannelsen, men det er ikke noget, vi har arbejdet systematisk med"

"Alle medarbejdere har fuld frihed til at gå med det, som de vil"

"Der er mange, der eksperimenterer med alt muligt, og den enkelte underviser gør sig sine egne erfaringer"

"Vi har holdansvarlige på 1., 2. og 3. årgang, og de skal have særlig opmærksomhed på studiegrupper, studieglæde, mv, og de gennemfører studiegruppesamtaler og udarbejder referater, som de anvender sammen med ledelsen som afsæt for tematisering af udviklingspunkter, der skal tages hånd om".

"Indholdet i studiegruppesarbejdet er op til den enkelte underviser i fagene og op til de studerendes egne behov. Det aftales ofte i den enkelte studiegruppe"

"Studiegruppeopløsning – man må gå: føddernes lov"

2) Ledelsens ansvar/ opgave

Ledelsen har nogle steder dagsordenssat studiegruppearbejdet på pædagogiske dage, pædagogisk arrangementer, mv., der er holdt kurser for underviserne, og nogle steder er der udarbejdet vejledende materialer til fx studiegruppesamtaler, pixiguide til de studerende om at studere, mv. Nogle ledere ser studiegruppearbejdet som et led i en progression – fra at lære at arbejde i studiegrupper på 1. årgang til at arbejde professionelt i team i skolen.

Ledelsen har nogle steder rammesat drøftelser og udvikling af underviseropgaven med underviserne og LSU, bl.a. i forbindelse med forståelse af underviseropgaven i forhold til studieaktivitetsmodellen, herunder ressourceallokering til undervisning, vejledning, samvær med de studerende, mv.

Et sted holder ledelsen møder med alle 1.årgangsstuderende for at lytte til deres oplevelser og erfaringer med studiestarten, undervisningen, studiegruppearbejdet, faglig og sociale integration, mv. og med afsæt heri tematiseres problemstillinger og udfordringer og tages op på møder med underviserne efterfølgende.

Andre ledere ser det mere som et individuelt og professionelt anliggende for den enkelte underviser at igangsætte, facilitere og understøtte studiegruppearbejdet i forhold til det enkelte fag.

Generelt har det vist sig, at det er begrænset, hvad der står om begrundelser for studiegruppearbejdet i uddannelsens studieordning, øvrige grundlags- og vejledningsdokumenter.

"Det er et svagt punkt, at vi i ledelsen ikke har forholdt os til andet end, at det er vigtigt med studiegrupper"

"Det er en ledelsesopgave, og det er en fælles læreruddannelsesopgave"

"Der står ikke noget om studiegrupper nogen steder"

"Flere steder står der, at studerende skal være i grupper, i praktikker, ved studieprodukter, mv. Nogle studieprodukter kan kun laves, hvis man er i en gruppe"

"Vi skal op i et højere formål, som i højere grad samler det, underviserne finder vigtigt – samskabelse og samarbejde. Hvad er studiegrupper en løsning på?"

"Ledelsen tager det op med teamsene – hvordan grupper dannes, ud fra hvilke kriterier, opmærksomhedspunkter, mv"

"Der er et site om det... underviserne har ikke fået et koncept stukket i hånden, men der har været afholdt møder om det"

"Jeg kunne godt tænke mig en vision for det.. at få gjort det til en måde, vi alle sammen arbejder på. En vison for fremtiden for det samlede UC"

3) Vigtigt med forventningsafstemning med de studerende (Den implicitte studerende)

Der er bred konsensus om, at forventningsafstemning med de studerende (og underviserne) er helt afgørende ift udvikling af et funktionelt studiegrupperarbejde, herunder udvikling af studiekulturen, selvstændigt studiearbejde, studieglæde og studieintensitet.

Det er afgørende, at de studerende og underviserne drøfter og ekspliciterer begrundelserne for at arbejde i studiegrupper (**WHY**) og afklarer gensidige forventningerne til arbejdet i studiegrupper. En ambitiøs studie- og studiegrupperkultur kan skabes gennem systematisk arbejde med retning, struktur, dialog og organisatoriske processer på individ-, gruppe- og uddannelsesniveau.

"Vi skal gøre den implicitte forståelse af, hvad det vil sige at være studerende eksplicit"

"De studerende får at vide, at studiegrupperarbejdet er vigtigt, og så gør vi ikke mere"

"Vi skal udvikle en professionel og ambitiøs studiekultur"

"Som underviser skal man italesætte forventninger til de studerende, forhandle og gå i dialog med dem og kontraktliggøre det i den forstand, at der er tale om samspil"

"De studerende skal lære at håndtere nogle fornuftige spilleregler – vigtigt at der udvikles en kultur, hvor de studerende tager ansvar for hinanden"

"Der er brug for at ekspliciterer: Hvad gør jeg, hvis jeg føler ikke at have et tilhørsforhold til en gruppe?"

"De studerende har behov for at tilegne sig studie- og samarbejdskompetencer"

"De studerende skal klædes på til studiegrupperarbejde og lære noget om gruppedynamikker"

"Studiegrupperarbejde handler ikke om undervisernes relation til de studerende, men om de studerendes relationer til hinanden. Når man distribuerer og får det til at virke, så sker der noget, sådan lidt praksisfællesskabsagtigt"

4) Kompetenceudvikling af underviserne

Ifølge lederinterviewene er der brug for kompetenceudvikling af underviserne, som har meget forskellige forudsætninger og forståelser af, hvad deres opgave er i forhold til at bidrage til professionalisering af studiegrupperarbejdet.

For nogle undervisere, fx undervisere i LG, er det en del af deres faglighed. Andre undervisere har ikke den pædagogiske-psykologiske baggrund eller interesse for at rammesætte, facilitere, intervenere og støtte studiegrupperprocesserne.

Nogle ledere ser det som en del af deres opgave at rammesætte fælles pædagogiske dage for underviserne med fokus på arbejdet med studiegrupper og giver mulighed for kompetenceudvikling. Andre ledere prioriterer ikke undervisernes kompetenceudvikling i forhold til at kunne støtte og udfordre studiegrupperarbejde, men ser det mere som et anliggende for den enkelte underviser.

Kompetenceudvikling skal rumme dels den særlige viden og faglighed, der knytter sig til arbejde i grupper – samt gerne øve- og refleksionsrum, der kan etableres gennem fx aktionslæringsforløb til gavn for de studerende. Kompetenceudvikling bør omfatte fokus på bl.a. mødeledelse, facilitering,

professionel kommunikation, konflikthåndtering, gode dagsordener, mv – og det er afgørende at kompetenceudviklingen tilrettelægges på måder, der skaber mening for den enkelte og værdi for det kollegiale fællesskab til gavn for de studerendes studiegruppearbejde og udvikling af en ambitiøs læringskultur.

”Alle undervisere er certificeret til at være undervisere via adjunktur og lektorat...de er jo højtbegavede mennesker, samvittighedsfulde, arbejdsomme og alt muligt andet og så kommer det hele af sig selv”.

”Det er vigtigt at udvikle en fælles forståelse blandt underviserne om begrundelser for studiegruppearbejde og hvordan man som underviser kan rammesætte og understøtte studiegruppearbejdet” (tydelig rammesætning af opgaver, der forventes løst i studiegrupper)

”Inkrementel innovation er en god måde til at skabe forandringer i praksis, også i forhold til udvikling af studiegruppearbejdet. Underviserne skal kunne det dobbelte greb og kunne tænke både i indhold og i den pædagogiske dimension i forhold til, hvad studiegrupperne skal arbejde med”.

”Underviserne/ uddannelsen skal være eksemplarisk i den måde, der undervises på, fx ift konflikthåndtering”.

”Nogle undervisere har behov for viden og kompetenceudvikling ift studiegrupper, andre undervisere har det som en del af deres faglighed, så der skal tænkes i fælles og differentieret kompetenceudvikling”

Dilemmaer:

På baggrund af lederinterviewene kan der identificeres nogle dilemmaer, som man som leder må forholde sig til. Det drejer sig om at finde balancen mellem følgende:

- Professionalisering af studiegrupper: en integreret del af undervisningen og/ eller supplement til undervisningen?
- Individuel og/ eller fælles kompetenceudvikling af underviserne ift professionalisering af studiegrupper?
- Strukturelle tiltag og/ eller kulturelle processer?
- Fælles og/ eller forskellige studiegruppeudfordringer i ordinær og netuddannelse?
- Samlet vision på UC niveau og/ eller et UC-anliggende?

Underviserinterview

Analyse af tre underviserinterviews (efterår 2018) med én LG-underviser ved VIA Læreruddannelsen Skive og to undervisere ved LU, Campus Carlsberg, som underviser i idræt/specialiseringsmodul og i dansk/undervisning af to-sprogede.

Der er tre tematikker:

- 1. Praksis i undervisningen og uden for undervisningen i forbindelse med dannelse af studiegrupper og organisering af grupperne. Studiegruppernes indhold og opgaver. Underviserens støtte af studiegrupperne.**

Der er forskellige praksisser for studiegruppedannelse, og det afhænger af årgang, fag og moduler, men også af den enkelte underviser. Gennemgående anvender underviserne gruppearbejdsformen meget.

Første årsstuderende gives en særlig opmærksomhed, hvor underviseren oftest danner grupperne. En underviser overlader senere ansvaret til de studerende, som danner grupper ud fra relationelle kriterier. En anden underviser inddrager senere de studerende i gruppedannelserne. Samme studiegruppe kan være gældende i flere moduler på 1. årg..

Reducere utrygheden ved at 'stå alene tilbage på 'markedet'. Så går der et stykke tid, hvor de studerende lærer hinanden at kende, og så kan man, ifølge underviser, slippe arbejdet med grupperne...de er bedre til at vurdere hvem de vil arbejde sammen med end underviser

Et undervisningsfag har en fast praksis med ekspliciterede kriterer for studiegruppedannelse ved hver modulstart, og de studerende inddrages i arbejdet. *De studerende forberedes på, at de ikke 'bare' kan forsætte med samme gruppe.* I et andet fag dannes grupperne uden underviserens medvirken. Der arbejdes med ad-hocgrupper eller produktorienterede grupper, og studiegrupper eksisterer ikke. Det er ok at arbejde alene.

Ad-hoc grupper dannes tilfældigt ud fra de fremmødte studerende, for studiegrupperne er sårbare og ofte ikke fuldtallige. Studiegruppen ikke er alfa og omega - forstået på den måde, at al gruppearbejde ikke nødvendigvis skal foregå i studiegruppen. Studiegruppearbejde bliver også sårbart. For de studerende på 2.3.4. årg. som er mere eller mindre solo, skal også have mulighed for at arbejde i team

Konkrete studiegruppeopgaver med spørgsmål og guidning er en måde at støtte studiegruppearbejdet på og forebygge konflikter. "Obligatoriske" midtvejsamtaler om studiegruppens arbejdsprocesser omkring det faglige indhold er en hjælp til forventningsafstemninger. Et læreruddannelsessted har kursusdag for 1. årg. om studiegruppearbejde og konflikthåndtering.

I specialiseringsmodulerne er grupperne dannet ud fra interesse, hvor de studerende selv melder ind, og studiegrupperne fortsætter arbejdet uden for undervisningen. Undervisere oplever arbejdsformen som motiverende for de studerende og deres trivsel.

I dette modul, oplever jeg at de [grupperne] bare kører!

Underviserne vil gerne være bedre til at øjne de samarbejdsprocesser, der er i en studiegrupper. De ser studiegrupper, som udfordres i deres samarbejdspraksis, men underviserne er usikre på hvad de skal gøre.

2. Studiegruppernes berettigelse- hvorfor skal studiegrupper prioriteres? – ifølge underviseren

Studiegrupper er en del af undervisernes professionsforståelse. Studiegrupper er vigtige for de studerendes udbytte af undervisningen. I undervisningsfaget idræt fremhæves

gruppesamarbejdet, og i dansk er samarbejdet centralt for dialog og mundtligheden/skriftligheden. LG-undervisningen har et professionsrettet sigte, hvor træning i studiegruppearbejdet senere vil kvalificere teamarbejdet som lærere. Studiegruppearbejdet kan reducere underviserens arbejdsbyrde med studieprodukter.

Gruppearbejdet skal være mere praksisnært og vise en kobling til det at være lærer.

De studerende får opbygget tætte relationer i og med at de kommer hinanden ved kropsligt (henviser til forskning), men oplever dog også (begrænsede) grupper i konflikt.

Studiegruppearbejde er lige så vigtigt et læringsrum som undervisning og forberedelse,

Underviserne prioriterer deres indsats med studiegruppernes inkluderende og ekskluderende udfordringer forskelligt.

Når vi står med en dårligt fungerende studiegruppe, hvad er det så vi gør. Skal vi bryde op, går det ud over de velfungerende studiegrupper.

Der er jo altid nogle der er lidt skæve. Sådan ser jeg det [...] jeg gør ikke noget særligt.

En underviser ser studiegrupper som et vigtigt fastholdelselement, og det handler om det gode studieliv. På 1. årg. skal underviserne være meget på for at sikre et godt studiegruppearbejde.

For hvis vi kan få dem til at få et studieliv her, hvis de på en eller anden måde kan betragte deres studie som et arbejde, ... så har vi dem her.. . Jeg har en særlig forpligtigelse til at få dem i gang med studiet

3. Ledelsens betydning for studiegrupperne -institutionel/strukturel/organisatorisk støtte til underviseren

Ledelsen er næsten fraværende omkring studiegruppedannelsen, og underviserne oplever at stå alene med studiegruppe-udfordringerne. Underviserne har tidligere faciliteret studiegruppearbejdet bl.a med inddragelse af studievejledningen, men har ikke tid til dette mere. Underviserne efterlyser tid til forventningsafstemning i form af kontrakter.

Studiegruppearbejdet er ikke ekspliciteret fra ledelsens side, og underviserne værdsætter at ledelsen griber opgaven. En underviser anvender et lokalt-notat om minimumskriterier for studiegruppearbejde og vurderer, det er faciliterende for studiegruppesamtaler med de studerende.

Et læreruddannelsessted afholder årgangsmøder for undervisere, men studiegruppearbejdet dagsordensættes ikke af ledelsen.

På 1. år er bare noget vi gør! Der er ingen fællesbeslutning om det, det er noget der bare bliver gjort. Et lille sted med teams og godt kendskab til de studerende. Der er ikke timer til ledelsesinitierede teams mere, men underviserne kan ikke lade være med at optræde som teams for studerende.

Lige nu flyder det meget, så ved ikke hvor der er hjælp at hente.

Jeg oplever at de misforstår det at arbejde i studiegruppe. Laver den klassiske med at uddelegere afsnit/spørgsmål i opgaven. Der er ikke et reelt samarbejde, så gruppen er ligegyldig. Der er brug for at understøtte forståelsen af, hvorfor vi laver studiegrupper.

Studievejlederinterview

Analyse af fire studievejlederinterviews (efterår 2018/forår 2019) med én studievejleder i en decentral studievejledning ved mindre Læreruddannelsessted i VIA og med tre studievejledere i central studievejledning ved mindre læreruddannelsessted i UC Absalon og ved større læreruddannelsessted i UCL.

Der er tre tematikker:

Aktiviteter som studievejledningen understøtter i forhold til studiegrupperes arbejdsfællesskab og professionelle arbejder. Studievejledernes prioritering af aktiviteter omkring studiegruppe – Uddannelsens rammesætning af studievejledningsaktiviteter i forhold til studiegruppeaktiviteter

1. Aktiviteter som studievejledningen understøtter i forhold til studiegrupper(s) arbejdsfællesskab og deres professionelle arbejder.)

Alle fire studievejleder understøtter primært studiegruppearbejdet, når enkelte studerende opsøger vejledning for at løse udfordringer i deres studiegrupper. Aktiviteterne er samtaler, hvor den enkelte får redskaber til at arbejde med udfordringerne, eller der inviteres til samtale for hele studiegruppen. Begge aktiviteter lægger op til øvebaner omkring konflikthåndtering, kommunikation og forventningsafstemning.

En studievejleder informerer om studievejledningen ved studiestart på 1. årg., og fortæller studerende er velkomne til at komme forbi.

En studievejleder tager i samtalerne udgangspunkt i det at være i en studiegruppe med forskellige kulturer, hvor det at lære sammen vil give kultursammenstød. Her er det centralt, at den studerende er opmærksom på sig selv i studiegruppensamarbejdet, men også hvad der sker i gruppen.

Den decentrale studievejleder præsenteres for studerende ved studiestart og afholder her en 4-timers workshop om studiegruppe, hvor underviserne i undervisningsfagene deltager.

(Vigtigheden af støtte i studiegrupper - en af vejlederne arbejder med gruppens forskellige kulturforståelser)

2. Studievejledernes professionsforståelse - Studievejledernes prioritering af aktiviteter omkring studiegruppe –

En studievejleder har øje for den enkelte studerendes trivsel og fastholdelse, og et studiegruppearbejde må ikke føre til mistrivsel og udmeldelse. Studievejlederne oplever, at undervisere oftest har blik på gruppens faglige arbejde og i forhold til samarbejdspraksis lader studerende "være voksne mennesker, der må finde ud af det selv".

Studievejlederne vil med deres studievejlederfaglighed gerne deltage i aktiviteter omkring studiegrupperne og de studiestrategier, de studerende udvikler i studiegruppen. Her tænkes ikke kun på konflikthåndtering, men også igangsætning af forskellige studiegruppeprocesser.

Studievejlederne ærgres sig over at studerende først kommer, når der er store vanskeligheder/udfordringer, og det primært er 1. og 2. årsstuderende. En studievejleder udtrykker at 3. og 4. årsstuderende kan have udviklet en samarbejds måde og studiegruppepraksis, som de affinder sig med, men som nødvendigvis ikke udvikler deres samarbejdskompetencer og kommunikative kompetencer. Vejlederen siger: *jeg ønsker en mere løbende facilitering af...det er ikke i orden at vi slipper dem løs.*

Studievejlederne mener, studiegruppearbejdet skal kobles til undervisningen, og der skal indgå elementer fra workshop om studiegruppepraksis i indholdet i fagene.. Det skal være processuelt, og de studerende skal holdes til truget – fx ved at lave øvelser. Studiepraksis er ikke kun en form for samarbejde, men også et indhold i gruppeprojekterne. Derfor er opgaven også hos alle undervisere. Derfor er fælles sprog og praksis mellem studievejledere og fagenes undervisere vigtigt, så undervisere og studievejleder ved, hvilke greb og begreber om studiegruppearbejde de studerende har møder.

3. Rammesætning af studievejledningens aktiviteter/medvirken ved studiegruppearbejdet

" Vi vil rigtig gerne lege med, men det forudsætter naturligvis at vi inviteres

På et Campus er de centrale vejledere ikke inviteret til at give oplæg om studiegrupper på læreruddannelsen, mens de er inviteret til at gøre det på de andre uddannelser på Campus. En decentral studievejleder holder oplæg for 1. årsstuderende ved studiestart.

De fire studievejleder efterlyser rammer og retning for studiegruppearbejdet. Indsatserne omkring studiegrupper opleves vilkårligt - *"det er opstået sådan lidt ad hoc eller tilfældigt"* .

For en central studievejleder kan det være vanskeligt både at blive inviteret ind, få viden og indsigt i den studiegruppepraksis, der er på de forskellige uddannelser. Studievejlederen vil meget gerne, men der er ikke et samarbejde med uddannelsen og underviserne. Organisatorisk er der barriere. (Vigtigt fund til ledelsen.)

Den lokale, decentrale studievejleder møder underviserne i hverdagen, og det giver indsigt i hinandens kompetencer og arbejdsopgaver. Her vil parterne gerne samarbejde og understøtte hinandens praksis, men ledelsen har ikke blik på studievejlederens kompetencer i forhold samarbejdspraksis. Ledelsens opfattelse er, at arbejdet om studiegruppepraksis foregår *"automatisk"* i modulerne, og studievejledningen hjælper ved konflikter.

Flere steder har ledelsen etableret nye funktioner som fx studiemiljøkoordinatorere, studietrivelkoordinator, studiegruppevejledere, men studievejlederne oplever at disse funktioner varetager opgaver som studievejlederne er kvalificerede til. De nye funktioner implementeres ikke

ordentligt og de holdes ikke ved lige, hvilket ifølge studievejlederne kan være medvirkende til at de ophører.

Interview med studerende

Studerendes oplevelse af studiegrupper på læreruddannelsen

Sammendrag af interview med studerende (november/december 2018)

Et interview med en studerende, som tidligere har gået på læreruddannelsen og som konsekvens af den marginalisering, hun følte, skiftede studie til pædagoguddannelsen

Et gruppeinterview med fire 1. årgangsstuderende fra to forskellige hold på Læreruddannelsen i Jelling

Et gruppeinterview med en 3. årgangsstuderende og en 4. årgangsstuderende på Læreruddannelsen i Jelling

Konklusion

De studerende efterlyser en samarbejdsfaglighed og en støtte fra institutionen til at udvikle en samarbejdsfaglighed. Når de ikke får støtte til at udvikle denne, kommer den ikke, og så er de studerende overladt til sig selv og oplever mistrivsel. Når institutionen støtter udviklingen af en samarbejdsfaglighed, oplever de i meget højere grad faglig og personlig trivsel.

1. Det er en lettelse, når institutionen tager ansvaret for gruppedannelsen fra de studerende i den første gruppedannelse

På 1. årgang har underviserne dannet studiegrupperne ved lodtrækning. De studerende giver udtryk for, at det har givet dem en tryghed, at de ikke skulle positionere sig socialt, men var sikret at komme i en studiegruppe.

- "Jeg synes personligt, det er rigtigt svært, at når man starter på et hold, så skal man ud at vælge. Så jeg var rigtig glad for, at der var nogen, der gjorde det for mig".

Lodtrækningen gør også, at studerende kommer til at arbejde sammen med nogen, der ikke ligner dem så meget. Dermed oplever de fordelen af at møde andre stemmer og vinkler og perspektiver end deres egne. Og det er de glade for, fordi de oplever studiegruppen som et særligt læringsfællesskab.

- "Det er meget fint, for når det er sådan en mikset gruppe, som man normalt ikke selv ville have valgt, så giver det altså nogle synspunkter, nogle diskussioner, der kan gå i rigtig mange retninger. Og man får virkelig nogle sider af en sag belyst, som man ellers ikke ville få".

De studerende giver udtryk for, at det at være i en studiegruppe motiverer til at møde til undervisning – den enkelte oplever sig mere forpligtet på grund af gruppen og gruppen opleves som et fællesskab, der bidrager til den enkeltes læring.

- "Vi snakker jo med hinanden, og det får jeg meget ud af. Jeg har også et ansvar for deres læring, og de har et ansvar for min læring".
- "Ja, det er jo for at få den der sparring med hinanden. Vi lærer jo mega meget at snakke med hinanden".

2. Når studiegruppedannelse overlades til de studerende, kan det resultere i marginalisering

De studerende på 3. og 4. årgang oplever at dannelse af studiegrupper efter 1. årgang overlades til de studerende selv. Dette ser de som et forsøg på at imødekomme de studerendes ønsker, men de oplever, at det ofte resulterer i at der er studerende, der bliver marginaliserede.

- "Jeg tænker, at det der bliver taget udgangspunkt i er, at man gerne vil imødekomme de studerende, men det er faktisk en udfordring. Fx spurgte en af vores undervisere "Finder I selv studiegrupper eller skal jeg hjælpe?". Så var vi nogle stykker, der havde styr på vores studiegrupper og vi skyndte os bare at sige "Det kan vi sagtens selv finde ud af!". **Det er sådan lidt et urinstinkt! "Jeg skal i hvert fald bare i en god gruppe!"**. Så er vi tilbage til det der med, at det er nogle bestemte typer, der bliver valgt fra og sidder alene tilbage og ikke har nogen gruppe. Og så virker det indlysende, at de vælger hinanden, når de tre højtråbende bagfra har råbt "Det gør vi selv!". Så er det svært for dem at sige "Jeg vil egentligt gerne have hjælp". Jeg synes faktisk, at det kan blive en rigtig grim situation, når man står og skal lave studiegrupper og man selv får lov til at vælge, for man kan hurtigt se, hvordan folk samler sig i grupper. Det kan være så ubehageligt at skulle hen og spørge "Må jeg være en del af jeres gruppe?". Der er jo ikke nogen, der har lyst til at sige nej ... Og så kan de komme sådan lidt med på tålt ophold i en gruppe. Så kan det være nemmere, at gå i en restgruppe ..."

3. Det er godt, når institutionen tager ansvar for at lære de studerende en professionel samarbejdspraksis

De studerende på 1. årgang giver udtryk for, at de er glade for at have lært at forventningsafstemme med hinanden, at bruge en mødedagsorden og at være facilitator. De har læst en bog om studiegrupperes samarbejdspraksis, som har bidraget til, at de holder gode møder.

- "Der bliver altid lavet en dagsorden".
- "Det falder lidt naturligt. Man tænker ikke over det. Man gør det bare! Man laver lige en dagsorden - det er blevet til en vane. Og vi skiftes til at være facilitator".

- "Vi laver en dagsorden uden at vi måske altid lige har styr på, at det er det, vi gør... Det forekommer HELT naturligt!"
- "Det har gjort det endnu bedre, fordi vi ligesom har fået konkretiseret, at der er nogle redskaber".

De studerende på 3. og 4. årgang efterlyser, at der også efter 1. årgang er fokus på studiegruppernes samarbejdspraksis.

- "Jeg tænker, at man skal blive ved med at have den der snak om 'Hvad laver I i studiegrupperne? Og hvad skal I bruge dem til?' Det kunne være fedt, hvis underviserne sagde 'Husker I lige at lave en dagsorden, når I mødes?' Altså, det skal trænes og italesættes meget mere, så det bliver en vane!"

4. Studiegruppen er først og fremmest et professionelt læringsfællesskab, ikke et socialt fællesskab

De studerende på 1. årgang giver udtryk for, at de oplever studiegrupperne som professionelle læringsfællesskaber

- "Det startede med at være negativt for mig, at der skulle trækkes lod, men så blev det faktisk positivt, at det skulle være professionelt i stedet for socialt".
- "Det er nemmere at gå fra at være professionelle til at være sociale end det er at gå fra at være sociale til at være professionelle. Så ved man jo, at man kan være professionelle, før man bliver sociale".

Derfor er det problematisk at være i gruppe med inaktive studerende, fordi man i sådan en gruppe kan få et dårligt læringsfællesskab, hvor der ikke er solide bidrag til læringen.

- "Hvis jeg kommer i en gruppe, som ikke er skide god... Det, jeg er nervøs for er: Går der læring tabt for mig? Er der noget, jeg ikke lærer lige så godt? Mangler jeg nogen diskussioner? Mangler jeg noget nuancering? På den måde bliver jeg da ked af det, fordi jeg så vil føle, at så mister jeg noget læring på grund af den dårlige gruppe, som jeg nu er blevet en del af."
- "Altså, jeg kan arbejde sammen med alle. Der er ikke noget dér, men det er mere hvor seriøse de er i deres gruppearbejde. For jeg er ligeglad med, hvem jeg kommer i gruppe med – om de er gode fagligt eller dårlige fagligt. Jeg er fløjtende ligeglad. Om jeg kan drikke øl med dem i weekenderne, eller jeg ikke kan drikke øl med dem... jeg er fløjtende ligeglad, hvis de deltager aktivt. Det er det eneste, der betyder noget for mig".

De studerende på 3. og 4. årgang har derimod ikke opfattet studiegruppen som et læringsfællesskab - de overraskes over underviserens forventning om, at de studerende har lært at bruge studiegruppen til forberedelse og fordybelse

- "Jeg har haft en underviser, der sagde til os ... det var halvvejs inde i modulet, hvor han så siger "Jeg regner selvfølgelig med, at I så læser teksten med jeres studiegrupper". Hvor så "Nå!" Det havde vi aldrig overvejet, at man kunne bruge studiegrupperne til. Jeg tror aldrig, jeg har siddet sammen med min studiegruppe og læst en tekst og snakket om "Hvad er det nu lige den handler om?" Men det havde han egentlig en forventning om, at vi gjorde, men det tror jeg så, han havde en forventning om, at det havde vi lært. Det regnede han da med, at selvfølgelig gjorde vi det automatisk! Og det gjorde vi OVERHOVEDET IKKE!

For de studerende på 3. Og 4. Årgang er studiegrupperne mere en praktisk foranstaltning, som de bruger, når underviserne stiller eksplicitte krav om et produkt og et sted, hvor de kan hygge sig med gode venner.

- "Det der med sådan at tage ansvar for egen læring. Jeg ved ikke, hvor italesat det er, at man bare sidder og studerer sammen ... en eller anden tekst eller en eller anden teori og bruger tre timer på det? Men hvis der er noget, der skal præsenteres eller afleveres ... "
- "Det bliver faktisk lidt indspist! Vi kommer til at kende hinanden FOR godt. Vi har valgt hinanden, fordi vi gerne vil være sammen, og ikke fordi vi tænker, vi har kompetencer som vil være gode sammen. Overhovedet ikke! Vi har bare tænkt 'Vi hygger sammen. Det er super! Så kan vi lave en studiegruppe sammen, hvor vi kan hygge lidt, mens vi laver opgaver!'"

5. Når gruppen ikke fungerer, er det svært eller usikkert at tage kontakt for at få hjælp

Studerende på 1. årgang er glade for et formaliseret check up fra en underviser, der mødes med grupperne for at høre, om deres samarbejde fungerer. Men de ønsker mulighed for at hjælpen kommer tidligt, hvis det er begyndt at skride for dem. Og de er generelt usikre på, hvordan de beder om hjælp til at få prikket hul på den byld, som de oplever et dårligt fungerende samarbejde som. De mangler et sted, hvor de ved, at det legitimt at henvende sig for at åbne for samtalen om det svære, specielt i perioder, hvor deres undervisere har 'været væk' (ferie, andre arbejdsopgaver)

- "Jeg ved det i hvert fald ikke!"
- "Øh... vi snakkede faktisk om, om vi skulle prøve at høre studievejlederen ad. Men det var ikke sådan rigtig blevet lagt ud, hvem vi så skulle gå til".
- "Individet i en studiegruppe bliver stillet så magtesløs over for en hel gruppe, så man har brug for hjælp! Og det vil også ske ude i de rigtige arbejdsmiljøer. Man kan simpelthen blive nødt til at bede om hjælp. Man skulle tage et møde i opløbet – inden det blev til et

problem. Det er jo ikke for sent i mange af studiegrupperne, men for nogen tror jeg bare, at det er blevet sådan lidt "Nå".

- "Det der med at underviseren tager sig tid til at sætte sig ned med gruppen og snakke med den – gøre det tidligere, sådan ligesom snakke om problemerne og få dem frem i lyset og se, om vi kan gøre noget ved dem".
- "Hvis der bare er mulighed for at få en samtale. Eller en samtale hver anden-tredje måned".

De studerende på 3. Og 4. Årgang giver udtryk for at de aldrig henvender sig til underviserne om hjælp i forhold til problemer der handler om studiegruppens arbejdsvaner. De henvender sig først, når der er så store problemer, at nogen i studiegruppen ønsker gruppen opløst.

- "Jeg har aldrig oplevet og har aldrig snakket med nogen, der har, hvor en gruppe er gået til en underviser med problemet 'Vi har svært ved at strukturere vores tid'. Det der med at erkende, at det er en udfordring, det er enormt svært! Det er enormt svært, at italesætte fire studerende sammen 'Okay! Der er et eller andet her, der ikke fungerer' Og så går det måske galt, før man så gør noget ved det."

6. Det er problematisk, at nogle studerende ikke møder aktivt frem og ikke deltager aktivt.

De studerende giver generelt udtryk for, at det er et problem med inaktive studerende og at de har brug for, at det bliver muligt at vælge de inaktive fra, når der dannes studiegrupper. De studerende har meget fokus på gruppens overlevelse: Om de kan klare sig uden den inaktive medstuderendes bidrag?

- "På den måde synes jeg ikke, de næste grupper skal laves ved lodtrækning. Alle har jo dannet sig et indblik i, hvem der ikke møder, og hvem der gør, hvem der laver sine ting, og hvem der ikke laver sine ting, hvem er aktiv i sit studie og hvem er ikke aktiv".
- "I forhold til al den litteratur, vi har læst om studiegrupper, da er der helt klart nogen, der har gravet deres egen grav, selvom der stod i den bog, at det skulle man ikke gøre. Jeg har det lidt egoistiske syn, at jeg er på uddannelsen for min egen skyld. Jeg ved jo godt, at underviserne har det mål, at der ikke er nogen, der skal marginaliseres. Men realiteten er jo, at man udmærket ved, at der er nogen, der ikke deltager lige så aktivt som andre".
- "Det jeg troede skulle komme til at fylde her i starten, det var, at man var kommet til et sted, hvor man kunne blive inspireret. Men i stedet kommer det til at fylde: "Hvem melder afbud i morgen?" Fordi det er der nogen, der gør!"

7. Det er svært at være marginaliseret og stå udenfor

Nedenstående er udsnit af interviewet med en ambitiøs studerende uden studiegruppe, som forlader læreruddannelsen med en stresssygemelding efter to års beståede studier og derefter starter på en anden uddannelse.

- ”Det var lige inden jul i december måned. Og så sidder jeg jo der i december måned, og vi havde en eksamensopgave, der skulle afleveres i januar, som var meget baseret på arbejdet i studiegrupperne, og jeg stod uden en studiegruppe, så jeg vidste ikke helt, hvad jeg skulle gøre. Så jeg havde også spurgt mine undervisere, hvad vi skulle gøre, og de var sådan lidt ”I finder selv ud af det”. Så jeg havde hørt mig for igen hos de andre. Jeg havde spurgt mig for igen, om jeg måtte være med. Og det var lidt pinligt *igen* at skulle kontakte de samme mennesker *igen* et halvt år senere og spørge om det samme *igen*.”
- ”Men der var aldrig nogen, der *gjorde* noget. Og der var aldrig nogen, der *sagde* noget. Og der var aldrig nogen, der tog initiativ og sagde: ”Hey, prøv at hør her, vil du ikke være i vores gruppe?” Der var en engang, hvor vi skulle lave et studieprodukt, hvor at det var *meget, meget vigtigt*, at vi var i grupper, hvor vi skulle ud på en skole. Og jeg kunne ikke komme alene ud på en skole, så underviseren spurgte mig: ”Er der en gruppe, som du eventuelt er interesseret i at tage med?” Og *efter* der var jeg jo *ikke* i gruppe, det var kun det dér forløb, det var jo kun lige som om at ”Så gav vi hende lige en hjælp der, men så lader vi være med at tænke på det bagefter”. For jeg måtte jo ikke være med i gruppen bagefter.”